

In 't Giesbaargs

Luc VAN SCHOORS

In 1997 startte onze Kring met een nieuwe rubriek in de Heemschutter (nr. 151): In 't Giesbaargs. Bedoeling was om een woordenboek op te stellen van het Geraardsbergs dialect. Een dialect dat stilaan zijn oorspronkelijkheid aan het verliezen is. Rasechte Geraardsbergenaren die hun moedertaal, het Giesbaargs, nog op de aloude manier spreken, geraken hoe langer hoe dunner bezaaid. Hetzelfde kan trouwens gezegd worden van de originele dialecten in de dorpen rondom Geraardsbergen. Oorzaken van dit 'verval' zijn te zoeken in: inwijkelingen die hun dialect vermengen met het plaatselijke taalgebruik en talrijke Geraardsbergenaren die uitwijken, de ABN-campagnes in de zestiger jaren van vorige eeuw, het fenomeen van een 'gekuist dialect' te spreken (een Vlaams taaltje dat vooral op TV, in amusements- en andere soapseries, wordt gesproken en dat door iedereen wordt begrepen) en ouders die (terecht) verlangen dat hun kinderen een zuiver Nederlands gebruiken.

Het is hoogtijd dat authentieke Geraardsbergse woorden en uitdrukkingen worden opgetekend, zowel te boek als op geluidsband; willen we de rijke woordenschat van ons plaatselijk kleurrijk dialect niet voor altijd zien teloor gaan. Op de eerste plaats willen we op zoek gaan naar typische Geraardsbergse woorden, de correcte uitspraak ervan (fonetisch schrift)¹ en uiteraard hun betekenis. Op de tweede plaats willen we de dialectwoorden, voor zover mogelijk, plaatsen in een typische Geraardsbergse

uitdrukking. Wanneer bij dit alles de etymologische verklaring kan gevoegd worden, zou men al ver staan met het onderzoek naar het plaatselijk dialect. Om deze doelen te bereiken willen wij een beroep doen op U, geachte lezer. U kent beslist typische woorden en/of uitdrukkingen die een plaats kunnen krijgen in het Geraardsbergs dialectwoordenboek of misschien kent u nog een onvervalste rasechte Geraardsbergenaar die zijn dialect nog op een authentieke manier spreekt. Noteer alles

of zet het op een geluidsband en bezorg het ons. Wij zorgen voor de verdere verwerking. In de Heemschutter werden tot nu toe woorden met de letter /a/ tot en met /r/ gepubliceerd. Ook in Gerardimontium zetten we deze traditie verder en vervolgen met de letter /s/. Nadat ook de letter /z/ gepubliceerd wordt, zullen alle afleveringen met aanvullingen opgenomen worden in een lijvig dialect-woordenboek (idioticon) dat uitgegeven zal worden in onze nieuwe Gramaye-reeks.

S

sajette [sajetə] breiwol, saai, wolgaren. (<Fr. Sayette) *Nen bol sajette kuëpen in den Trois Suisse.*
sallewante [saləwantə] mep. (syn: saflette, zokke, motte.) *Fleus kraugdier een sallewante tegen a koeëke.*
saflette [safletə] klap in het

gezicht. Syn: sallewante, zokke, motte.

sakkerdekke vloekje. Syn: sakkerdomme, sakkerdore, sakkerdjië, sakkerdikke, sakkerdepietjissj, enz. ...

sakosj(e) [sakəʃə] handtas. (<Fr.: sacoche)

't Es in de sakosj: de zaak is afgehandeld, de overeenkomst is bezegeld.

salü tot ziens. *Salü en de kost (en de wend van achter.)*

santeboetiek [santəbutik] santenkraam. *Ze vloog mè giël heure santeboetiek 't stroeët op.*

¹ Wij gebruiken het fonetisch schrift van de International Phonetic Association (IPA). Er is gestreefd naar: één klank=één teken. Nuancerings- en varianten kunnen worden weergegeven door middel van diacritische tekens.

Z'hee ne hoeës in heur sakosj: Ze is in verwachting, zwanger.

sarope [saro.pə] stroop, siroop.

sebiet [səbit] onmiddellijk.

Ge moet sebiet ner haus goeën.

Sekelorum [se.kəlorəm] eindeloos gepalaver. *Azû ne sekelorum.*

Sekreet [səkre:t] 1. codeslot

2. de code zelf. *Het sekreet van dem brandkoffer es gejeim.* 3. kwaadaardige vrouw.

Zo: serpent.

senateur [senatœ.r] senator.

Senateur Vanderbruggen wundjegen on 't Rot.

serpent [serpent] 1. kwaadaardige vrouw Zo: sekreet. 2. Slang.

servolaa [servola.] hespenworst, 'cervellaatworst', (<Ofr. cervolat), zo: sossisj(e)

seskisj [seskiʃ] stuipen. *In de seskisj vallen. (Een stuipaanval krijgen)*

sies in: *Va zanne sies vallen:* bewusteloos geraken.

siesteim in *'T warkt op ma*

siesteim *het werkt op mijn zenuwen.* (<Fr. système nerveux : zenuwstelsel)

Syn.: *'T warkt op man zenen.*

simpelen naïeveling

sinsj [sɪnʃ] sinds, sedert. *Sinsj datten rauk geworren es bekékt a niemaniét ne miër.*

sjaloes [ʒalus] jaloers.

sjieke [ʃi.kə] 1. kauwgom Syn: sjieklette, 2. pruim tabak.

sjiek(e)lette [ʃi.klɛtə] kauwgom.

Syn: sjieke

sjiekenbak [ʃi.kəmbak]

1. Spuwbak 2. Automaat met kauwgom

sjikaneren [ʃi.kanɛ.rn] zaniken, vervelend doen, kritikeren. *Es 't bekaän gedoeën mè sjikaneren, 'k war het moei, zenne!* (<Fr. chicaner)

sjimenole [ʃi.məno.lə] trekorgel, accordeon, mondmuziekje.

sjokkelasse [ʃokələsə] sukkel (vr) zo: sluëre

sjokkeleir [ʃokələ:r] sukkelaar

sjokkelen [ʃokələn] tegenspoed

kennen. *Ajès op zanne sjokkel.*

sjokeleuren [ʃokələ.rn] 1. Speels vechten, stoeien. *Ge za were on 't sjokkeleuren, 't er za nog schriëven va kommen.*

sjonkelen [ʃɔŋkəlɪn] waggelen, strompelen

sjonkelvoet [ʃɔŋkəlvut] horrelvoet

sjul [ʃəl] sul

skaä [ska:] 1. plezant, aangenaam maar eigenaardig *Da 's ne skaä kadée.* 2. raar, bizar *'T es m'r skaä were vandoeëge.* 3. bang *Ajès skaä va zan 'eigen (hij is bang van zijn eigen schaduw)* 4. schouw, schoorsteen. *'T za wiegelen, 't za waggelen, in den hoek van de skaä.*

skaär [ska:r] schouder. *Kom, ge meugdisj op manne skaar zitten.*

skabreus verschrikkelijk. *Ajès mè zanne velo tegen ne muur gerejen, a ziet er skabreus aut.*

skaftaud/skaft'ijid [skaft'ɛ.t]

[skaftɔ.t] etenspauze.

'n Oers (fabriekssirene) goeët, 't es skaftaud.

skamateren [skaməte.rən]

goochelen, wegmoffelen

(<Fr. escamoter)

skamateur [skamətœ.r]

goochelaar, hij die dingen kan wegmoffelen. (<Fr. escamoteur)

skampavie [skampavi] weg.

Ajès skampavie.

skaperen [skape.rn] ontsnappen

(<Noord-Fr. Escaper)

A jeedem ne skuënen geskapeerd

skarte [skartə] schram.

Syn: krabbe

skav'ijl/skavaul [skav'ɛ.l]

[skavɔ.l] rioolput die het water van de zeppe (greppel) opvangt. *Man kaboesje ligt in de marasje van 't skav'ijl van de Pisjemeystroeeëte.*

skeire [skɛ:rə] schaar.

skeiresliep [skɛ:rəslip] scharen- en messenslijper.

skeirlinks [skɛ.rlɪŋks] schrijlings, (<Mnl. *scerdelincks*).

sketeken [ske.təkən]

koosnaampje. *Dag ma klaän sketeken.* Syn: sketebezeken.

~~**Een skeet in nen netzak/**~~

Een skeet in een fleske: iets onbenulligs. Syn: *twië kiër niks.*

skeute [skø.tə] 1. Afschot.

'T er es te waunig skeute, 't es derom dat er woeëter blaufft opstoeën. Syn: afdracht 2. Scherpe, snijdende pijn. *Ik kreeg der al mè ne kiër een skeute in manne bauk.* 3. Snelle groei bij adolescent.

A dochter (h)eedeen ferme skeute gekregen, zenne.

skiëf [ski.əf] schuin. *Dië muur es zü schiëf as iet.*

~~**Doeër zit er iet skiëf:**~~ daar zijn (echtelijke) problemen.

Iet skieëfsloeën wegnemen, een kleine diefstal plegen.

A trekt altet skief hij moet altijd dwars liggen.

~~**skieëven**~~ [skiəvən] scheldwoord. *Skieëven of skelen otter.*

't sk'ijt/skaut ['sk'ɛ. t] ['skɔ. t] diarree

~~**'t Es om 't(vliegend) sk'ijt van te kr'ijgen:**~~ onvoorstelbaar.

Met 't vliegend sk'ijt zitten: plots opkomende buikloop.

~~**sk'ijter/skauter**~~ bangerik

sk'ijtkazzekisj [sk'ɛ. tkazəkɪʃ]

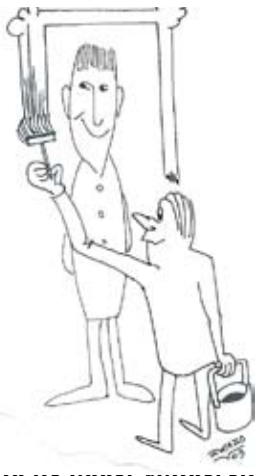
[ska. tkazəkɪʃ] kersen van tweede keus waar men buikloop van krijgt.

skill(e)n [skɪln] schelen.

't Ka ma ni skill(e)n.
skippe [skɪpə] schop.

Ik kui^uske-man skip'af. Ik trap —
het af.

skipperasse [skɪpərəsə] —
schippersvrouw.
skippisj [skɪpiʃ] vertrokken,
weg. *Ik bè schippisj!* Zo: Salü.
skoefeleir [skɔfələ.r] persoon
die zeer onnauwkeurig werkt.
(zie ook overschoefeld)

skofferdⁱjnen/skofferdauenen —
[skɔvərd^ə.n:] [skɔvərdə.n:]
schaatsen. *In de winter was 't
plezant schofferdaunen op de
vauvoeërt van 't kastiël van de
zjüzje Kampe.*
skolpe [skɔlpə] schelp, schulp
skomte [skɔmtə] schaamte.
Ajen (h)ee giën skomte.
skomtelijsk [skɔmtələk]
beschamend.
skriëven [skri.əvən] wenen,
schreien, huilen.
skui^ufelen/skaufelen [sk^ə.fələn]
[skɔ.fələn] fluiten. *Den dieën kaa
skuën liekisj skui^ufelen.*
skuile/skaule [sk^ə.lə] [skɔ.lə]
lommer, schaduw.
*In de zonne is te waarm, zet a
liever in de skui^ule.*
skulle [skɔlə] schalie *T'r es een
skulle van tak gewoeëid.*

skurasse [skyrasə] poetsvrouw,
werkster. Syn.: warkfraa, kausfraa.
*Tegenwoordig is 't moeilijk om een
goe skurasse te vennen.*
slasj [slaʃ] slets, slof, pantoffel
*A ligt onder de slasj ba zan vraä.
(pantoffelheld)*
slibber [slɪbər] glad, glibberig. *Za
veurzichtig, 't is slibber op de
boeëne!* Intensivum afgeleid van
het Mnl. sliden 'glijden'.
slibberboeëne [slɪbərbu.ənə]
glijbaan. *Kakhui^uzeken op de
slibberboeëne.*
slinken [slɪŋkən] linkshandige.
*De slinken was in zannen tⁱjd ne
goeie kusjer.*
slos [slɔs] Zwarte pensen van de
dikke darm van een varken. *Gee
ma moeër nog e kurtjen slos,
z'eten da geiren thaus.*
sluëre [sly.ərə] brave, goedhartige
maar simpele vrouw. Syn: **zjuële**.
smaës [sma:s] smous, jood
(scheldwoord) <Jiddisch *Mausche*
<Hebreeuws *Mosje* 'Mozes'
smesse smidse.
smet smid.
*Soeëken de smet,
panneke vet,
panneke moeëger,
bientjisj knoeëger.*
smokkelen [smɔkələn] snoepen.
Da kindj ka nog a smokkelen.
Vandaar **smgkkelasse**.
snoezje [snuʒə] in: **Z' hee were
heur snoezje op:** ze kijkt opnieuw
zeer nors. *Ze heeft opnieuw een
kwade luim.*
sofroëen [sɔfru.ən] safraan.
sokke [sɔke:] lamphouder (quasi
Fr. Vorm van het Eng. Socket)
sommisjte [sɔmiʃtə] sommige.
*Sommisjte meensjken oo(n)
woeëter inurre keir.*
sosjet^eit/sosjetaut
[sɔʃət^e.t/sɔʃətə.t] vereniging,
maatschappij, genootschap (<Fr.
société) *De vodden zan d'aadste
sosjet^eit van 't stad.*
spaän [spa:n] braken

spaär [spa:r] hij die braakt.
Spaärs zan aärs wordt gezegd
borelingen die na het drinken
van melk braken: *Borelingen die
braken blijven in leven.*
spasj [spaʃ] spets, spat.
spasjen [spaʃən] spetsen, spatten.
spasjenat [spaʃənət] kletsnat.
*A was spasjenat mè deur de
klasjende reigen te drasjen.*
spelle [spelə] speld
spellewarkasse [speləwarkasə]
"spillewerkerse" kantwerkster.
(verouderd)
spinoeël [spinu.əl] 1. sterk garen.
2. on-deugend kind.
A zu e spinoeël van e kintsj!
starre [starə] ster < Mnl. *starre*
statelijsk [sta:tələk] stoutelijk in:
*Ge meugest statelijsk diën, ge meugest
hem statelijsk zeggen.*
stekelbeze [ste.kəlbe.zə]
kruisbes, zo genoemd naar de
stekeltjes op de bes.
stekskan [stekskən] lucifer
(zie ook allumette)
stekvogel buizerd of sperwer.
*Duivemelkers moeten nie weten va
stekvogels.*
stoeëk [stu.ək] 1. staak. *A dreeg
nen dikke stoeëk op zanne skaar.*
2. tak. *Dieën buëm oo dikke
stoeëken.*
stoefen [stufən] opscheppen,
snoeven, pochen. Vandaar **stoef**
stoempe [stumpə] noerse, stugge,
zwijgzame vrouw.
stove [sto.və] kachel
strekasse/strakasse [strəkasə]
strijkster. (verouderd)
sulkoeërt [sɔlku.ərt] zuring.
Syn: zurkel
suppozeren [sypoze.rn]
veronderstellen (<Fr. *supposer*)
s^uukerbiesjtisj/saukerbiesjtisj
[s^ə.kərbɪʃtɪʃ/sɔ.kərbɪʃtɪʃ]
doopsuiker. *'t Borelinksken (h)ee
saukerbiesjtisj gekakt.*
surzje [særʒə] deken, beddegoed
(>Mnl. Saergie)

Met dank aan: Emiel Collijns, Willy Van Der Maelen, Johnny De Nie, Albert De Taeye, Paul De Backer, Leon de Couvreur, Marcel Van Der Capellen, Lucien van Den Herreweghe, Marc Van Trimont, Herman François, Robert Bagué.